

De Volkstelling van 1702 in Brussel en omgeving¹

Errata

p. 508

106 Lees Jan Baptist Creteur i.p.v. Crevceur.

p. 530

117 Lees *schuijvalck*² i.p.v. *schuijtvolck*.

p. 547

59 Lees *schuijvalck* i.p.v. *schuijtvolck*

p. 723

54 Lees Birago i.p.v. Birage

p. 923

79 Jan Carets, nederlegger. Nederlegger is een slachter.

p. 982

25 Lees Peeter Hoijlleberch i.p.v. Hoijllekerch.

p. 1347

4e kwartier: Anderlechtse steenweg of Oude Merckt, de inwoners behoorden tot de Sint-Goriksparochie en die van de Kapellekerk.

p. 1348

10e kwartier: Gersemercktwijk of Kaasmarktwijk, de inwoners behoorden tot de parochies Sint-Niklaas, Sint-Goedele en Kapellekerk.

p. 394 en 404

Rosbempt kan op p. 394 de naam van een huis zijn, maar verwijst op p. 404 zeker naar een beemd (ook Rogersbeemd) gelegen binnen de vesten tussen de Anderlechtse poort en de Grote Spui. Een deel van deze beemd werd in 1639 aangekocht door Jan Claerboets en in een 90tal percelen rond de (nieuwe) Oude Markt verkaveld³.

p. 45, 103, 421, 745, 950

savoiard - afkomstig uit het hertogdom Savoie, streek in Frankrijk; ook schoorsteenveger.

---

¹ H. Swinnen (red), e.a., *De volkstelling van 1702 in Brussel en omgeving*, FV Leuven, 2018.

² Personeel op de schuiten dat bagage in- en uitlaadt of transporteert naar een nabijgelegen plaats.

³ Zie: A. Clarbots, 'Een bouwpromotor in actie te Brussel in de 17de eeuw', *Eigen Schoon en De Brabander*, 1992, p. 279-306.

Mogelijk ook (gecontesteerde) verkopers van juwelen.

Aanvullingen

Wijk 2

46. Naest de Gulde Rabat. Mijnheer **Staes**, rector vande Magdalene kercke, twee meijnsens. 22-0

Joannes Franciscus Staes (° 1654 † 1718), jongste zoon van goudsmid Albert Staes en Francoise Calbener.⁴

140. *Inden Tour ala Mode*. N.. **Schovarts**, m(eeste)r schilder, zijn huijsvr(ouw)e, twee zonen, twee dochters onder 14, een meijnsen. 13-0

Als tijdverdrijf reed de elegant geklede adel en burgerij met luxe-koetsen in de benedenstad ten oosten van het kanaal (de kade en de Nieuwstraat, allicht omdat het recentere en dus ruimere straten waren) rondjes door de lanen. Toeristen kwamen het mondaine spektakel bewonderen. Dit flaneren werd de *tour à la mode* genoemd.

Brusselse boekverkoper en toneelschrijver Jan de Griek bespot in zijn *Sotte Wereldt* (1682) de modetour die aen-vanght in de laeghte van ons stadt, ten Nieuw-stræet in.⁵

Daer helpt geen praten van de mans, het wijf wilt aen den sotten-dans. En wanneer sy dus tot de noen of langer ghepalleert, gheplaestert, en gheblancket hebben; begint men te watertanden naer den Tour à la Mode; die haer soo behaghelyck is, dat sy nauwelycks eens en touren of keeren tot den ghenen die uyt liefde voor haer is ghestorven de bittere doodt.

⁴ K. Van der Stighelen & J. Bastiaensen, 'The sitters in a family portrait by Rubens in the Staatliche Kunsthalle, Karlsruhe', *The Burlington Magazine*, 2020, p. 756-765.

⁵ <https://www.democritus.be/446315284>

Wijk 6

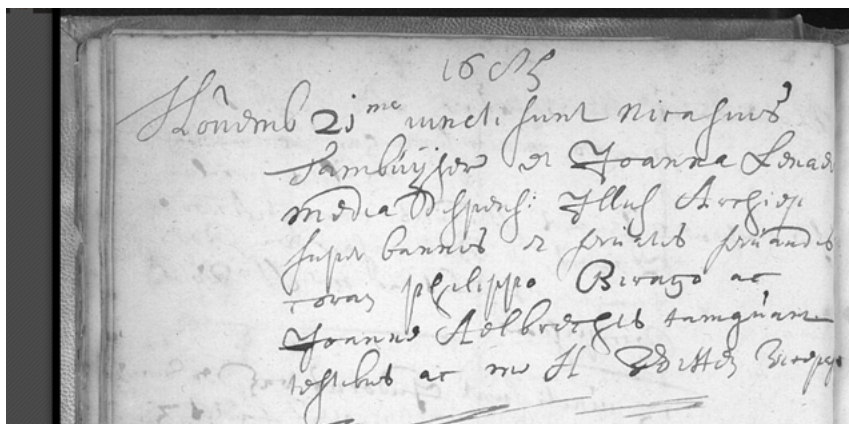
45. Den heer [Augustin Charles] Wautier cum uxore⁶, twee minderjaerige kinderen, den h(eer)e [Charles] Wautier den auden, oom van dito, g(e)ne(ra)el van(de) Munt, eenen coetsier, eenen cnecht, een meijssen. *Generael van(de) Munt.* 103-0

Charles Wautier (° 1609 †1703) zelf ook kunstschilder, was de broer van de schilderes Michaelina Wautier.

Wijk 11

134. De wed(uw)e Nicasius Tambuijser, brootmaeker, s(ieu)r Guillam Tambuijser, haeren sone, 3 weesen onder de 14 jaeren. Slecht. 2-0

Joanna Lenaerts, huisvrouw van Nicasius Tambuijser (poorter van Brussel geworden op 3-12-1663) meester broodmaker in deze stad, die bij pestmeester Philip Birago als *dienstmaert* heeft gewoond, de tijd van 18 à 19 jaar, waarna zij uit zijn huis is getrouwd met de voorschreven Tambuijser - 1697.⁷

Sint-Katelijne 21-11-1685

Wijk 12

3. Mijnheer Sebasastiaen (sic) Huijsman, secretaris van(de) Secreten Raede, seght niet te staen onder den magistraet ende dat hij hem sal reguleren gelijk de andere heeren van d(en) selven raedt. *Secreten Raedt.*

Sebastiaen Huijsman (° 1663 †1708) JUL, was gehuwd met Petronella Broeckmans. Zijn zoon Sebastiaen noemde zich Huijsman d'Honsem.

⁶ Anne Francoise de Meeus (° 1674 †1708).

⁷ Uit het archief van Maria Anna Birago, meesteres van ter Kisten in het Groot Begijnhof.

Wijk 14

180. Item het huijs aldernast bewoont bijden heere **Fiocco**, sangmeester vande Savelkercke, sijn huijsvrouwe, 3 sonen onder 14, een dochter onder 14, eenen corael, een mijsen. 11-0

In 1703 was **Pietro Antonio Fiocco** (° 1653 † 1714) *maître de musique de la chapelle royale de la cour* aan het Hof in Brussel, muziekmeester van de Zavelkerk en uitvoerder van opera's in Brussel. Hij was afkomstig van Venetië en kwam vermoedelijk ca 1682 toe in Brussel.⁸

Wijk 16

169. Den Bergh van Bermhertigheijdt. Den surintendent van(den) selven Bergh **Fran(choi)s Antoen Sophie**, cum uxore, 3 minderjaer(ighe) kinderen, 2 meijssens. 27-0

Franchois Antoen de Sophie de Boudeaux en zijn echtgenote Maria Anna Cruijl waren de ouders van Jan Baptist die van 1755 tot 1775 abt was van de norbertijnenabdij van Grimbergen.

Wijk 19

65. Inde Geijte. **Francois Ansillion**, laekensnijder, met sijn huijsvr(ouw)e, rentier, twee mijsens en(de) twee knechten, drij kinderen onder de 14. 54-0

Hij was van 1699 tot 9 februari 1703 één van de twee rentmeesters van de *Schipvaert*, vermoedelijk de zogenaamde 'tweede rentmeester van de Schipvaert' afkomstig uit de gilden. Goed voor een loon van 300 gulden per jaar, plus een jaarlijkse bonus van 100 gulden⁹.

Wijk 20

194. Noch een huijs daernaest. Heer **Jo(ann)es Franciscus Dux**, priester.

Hij was een oudere broer van **Petro Benedicto Ducx** - Wijk 21 # 194 - coopman (zie verder). Hij overleed op 7 augustus 1713 in het *Manshuijs* van het Sint-Janshospitaal in Brussel - *Joannes Franciscus Dux, Antverpiensis*.

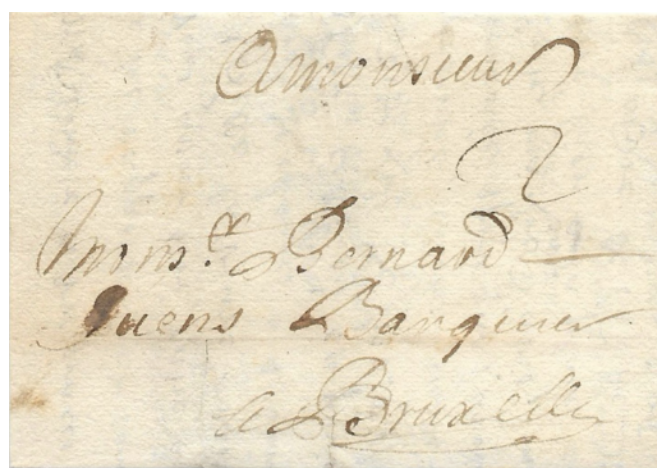
18. Aldernaest mevr(ouw)e de Pape. **Bernaert Ivens**, vettewaerier, meijssen, knechte, twee kinderen onder de 14 jaeren. 22-0

⁸ J. Dewilde, 'Musiceren en componeren van vader op zoon: muzikale dynastieën uit onze contreien', *Vlaamse Stam*, 2020, p.173.

⁹ Bron: een chronologische lijst van de superintendenten en rentmeesters van de *Schipvaert*

Maar er blijkt in 1702 ook een Bernard Ivens, *banquier* te zijn - op basis van deze briefomslag

Wijk 21

143. Aldaernaest inden Admiraal woont s(ieu)r N.. **le Plas**¹⁰, chirurgijn, met sijne vrouwe, vier kinderen, drij over de 14 jaeren, ider vande drij 1-10, twee knechten, eene maerte. 13-10

In de Brusselse pestboeken van 1668 wordt bij Wijk 21 vermeld: *Een huijs gestaen op de Vaert alwaer vuijt hanght in den Admiral [Maarten] Tromp ende woont eenen chirurgijn gheeten **Gillis le Plas**, gecont(agieer)t lune 22 8ber 1668, daer is eenen siecken ende gesonde, gekuijst mercurij 12 xber 1668.*

Bij de belegering van de stad door Louis XIV in 1673 wordt chirurgijn Gillis le Plat door het Collegium Medicum gevorderd om dienst te doen in het Sint-Cornelis gasthuis en er mogelijk gekwetste soldaten te verzorgen¹¹.

¹⁰ Mogelijk Jan Baptist, waarvan de zoon Gilles le Plat als chirurgijn geadmitteerd werd door het Collegium Medicum van Brussel op 20 maart 1721. Zie C. Broeckx, o.c., p. 457.

¹¹ Zie C. Broeckx, o.c., p. 65-67.

167. Tegenover de voors(chreve) brouwerij woont **Joos Moortgat**¹² m(eeste)r pasteijbacker met sijne huijsvrouwe, twee kinderen, het oudste ses jaeren, eenen cnecht, eene maerte.

Zoals uit zijn poortersrequest blijkt, heeft hij meerdere jaren gewerkt in de pasteibakkerij van Joanna van den Elsen, weduwe van Hendrick van Volxum. In december 1693 huwt hij er de dochter Maria Anna en neemt de zaak van zijn schoonouders over¹³.

Hij was de schoonbroer van *pasteijbacker* Frans van Volsum (Wijk 14 # 7)

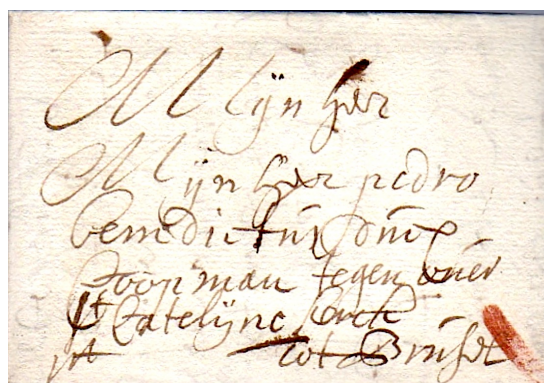
194. Aldaernaest woont **S(ieu)r Petro Benedicto Ducx**¹⁴, coopman, cum uxore, twee kinderen onder de 14 jaeren, eene maerte.

Hij werd in 1656 in Antwerpen geboren als zoon van Jan Dux en Marie Spers. Jan was op zijn beurt de onwettige zoon van Sylvester de Herthoghe, JUL, advocaat en rechter van gewone licenten.

Petro was de broer van **Clara Dux** - ook Clara Hertog - de eerste echtgenote van Franciscus Provoost van Benthem (zie telling van 1702 in Ruisbroek # 24) en van Joannes Franciscus (Wijk 20 # 194).

Hij had in 1678 het ouderlijke Antwerpes handelshuis overgenomen maar moest dit sluiten in 1685. In 1693 huwde hij in Brussel Margaretha Spoelbergh, dochter van een koopman-reder, en startte een nieuw handelshuis op dat evenwel opnieuw moest stopgezet worden in 1723 wegens financiële moeilijkheden.

Er bestaat van zijn handelactiviteiten en zijn boekhouding een belangrijk archief¹⁵. Hij werd op 31 december 1728 begraven in Sint-Goedele: *Een sincken met 16 priesters ad St Gudula, S(ieu)r Petrus Benedictus Dux uijt de quackestraet vrij aen de onder de serck van Jonaert pal 6-3.*

¹² Werd poorter in Brussel op 19-8-1693 - Judocus Moortgat .. *ontrent de twelff maenden heeft geleert het brootmaeckers ambacht binnen Brussel bij Anthoen Faes, vrije meester, hebbende sich daer naer begeven, met consent van sijnen voorse meester, bij de weduwe Volxum, om deselve te helpen int maecken haerder pasteibakkerije ontrent de vijff jaeren .. subitelyck is overleden achterlaetende drie kinderen ..* Zie J. Caluwaerts, o.c., 2005, p. 211-212.

¹³ F. de Cacamp, 'Vieilles familles du Pays de Gaasbeek. Van Volxem', *Brabantica X*, Brussel, 1971, p. 92.

¹⁴ Zie: R. De Peuter, 'Pedro Benedicto Dux, een handelaar in depressietijd (1678-1723), Een bijdrage tot de sociaal economische geschiedenis van Brussel', *Revue belge de philologie et d'histoire*, 1973, pp. 333-365. https://www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_1973_num_51_2_2962

¹⁵ SAB - Commerce portef. 367-319 & 2297.

Wijk 22

94. Aldaernaest woont den greffier **de Fraije**, eenen clerck, eene maerte. S(olvi)t tot Grimberghen, bij declaratie van(den) h(ee)re raedt ende rentm(eeste)r vande Velden. 17-0

Het gaat hier over **Daniel Ludovicus de Fraije** (° 1654 Brussel), fs Henricus en Catharina Pepermans, griffier van het land van Grimbergen, van Ramsdonk en Kappelle-op-den-Bos en leenman van het hof van Coeckleberg. Hij was gehuwd met Maria Magdalena Dorothea Clerin, van wie hij ook scheidde.

Wijk 24

22. Aldaernaest woont **Guilliam Pede**¹⁶, gemeijnen coopman, met sijne huijsvrouwe, drij kinderen, het oudtste 8 jaeren, eenen cnecht, eene maerte. 27-0

49. Aldaernaest woont den heere drossaert van Brabant **[Jan] vander Stegen**¹⁷ met sijne huijsvrouwe, drij clijn kinderen, eenen coetsier, twee cnechten, eene cam(m)enier, eene maerte. 105-0

Jan Adolf vander Stegen¹⁸ (° 1653 †1703) huwde in 1679 met Jacquelijne van Assche, zijn volle nicht. Zij overleed kort na de geboorte in 1680 van hun zoon Norbert, die hetzelfde jaar reeds overleed.

In 1685 hertrouwde hij met Maria Francoise vander Meere, fa Maximiliaen - heer van Huijsgravere, Elssenaere en Voorde - en van Margaretha Theresia Peeters alias Stommlincx. Zij kregen nog vijf kinderen.

¹⁶ Werd poorter in Brussel op 17-1-1697 - Guillielmus van Pede, °Nivelles, coopman. Hij was gehuwd met Catharina van Hansewijck. Zie J. Caluwaerts & H. Simonart, o.c., 2000, p. 335.

¹⁷ Hij werd in 1685 door Karel II tot graaf verheven.

¹⁸ Zie: L. De Bondt, *Hoft ter Locht te Londerzeel, 1500-1920*, internet, 2016.

Jan Adolf was heer van Sint-Waltrudis, Ballar en Wachene. Rond 1676 werd hij drossaard van Brabant. En op 30 januari 1698 werd hij door Karel II verheven tot graaf van Schriek en Grootlo.

Hij werd begraven in het klooster van de Arme Klaren in Brussel. Bij de afbraak van deze kerk verhuisde zijn grafmonument naar kerk van Bousval.

282. N.. **Kerckhoven**, musicien, die soude connen betaelen voor hem ende sijne huijsvr(ouw)e. *Heeft gerefuseert. Bij moderatie eenen gulden thien st(uijver)s.*

Vermoedelijk¹⁹ is dit **Jan vanden Kerckhoven**, musicus en organist van de koninklijke kapel in Brussel.

292. Den hoeck om woont den heere **de Bois** met sijne twee broeders, drij clijne kinderen, eenen cnecht, twee maerten. .. *sijnde den een(en) broeder official du conseil roijal, bij acte ondert(eeckent) le Comte de Bergeijck.*

Vermoedelijk²⁰ **Guilliam Joseph du Bois de Fiennes**, gehuwd met Isabella Giomerra de Berrio y Barrionuevo. Hij was infanterie-luitenant en kapitein van de Burgerwacht na 1713.

300. Tegen over inde Refugie van Grooten Bijgaerden woont den **drossaert** van Cappelle met sijne huijsvrouwe, eene maerte. *S(olvi)t tot S(in)t Ulrix Capelle bij attestatia van(den) greffier der selver prochie ende den h(ee)re raedt en(de) rentm(eeste)r vande Velde.*

In de telling van Sint-Ulrix-Kapelle: 4. *Item s(ieu)r Charles van Grevenbroeck, inder qualiteijt als drossaert der voors(chreven) bandereije van S(in)t Ulrix Cappellen.*

6-0

Wijk 28

131. Den h(eer)e ad(vocaet) **Nicolaus Reijnbouts**²¹ cum uxore, drij kinderen, twee boven de 14 jaeren.

¹⁹ F. de Cacamp, 'Vieilles familles du Pays de Gaasbeek. Van Volxem', *Brabantica* X, Brussel, 1971, p. 98.

²⁰ E. Van Droogenbroeck, 'De rouwborden in de kerk van Sint-Martens-Bodegem', *Vlaamse Stam*, 2019, p. 183.

²¹ Nicolaus Carolus Rijmbout werd in 1676 als advocaat geadmitteerd bij de Raad van Brabant. Zie J. Nauwelaers, o.c., deel 2, 1947, nr. 1100.

429. 't Hoeckhuijs opde Munte.

Int achterhuijs en(de) boven: Dh(ee)r **Fonpré**, sijne huijsvr(ouw)e en(de) ses kinderen, twee boven de 14 jaeren, comedianten, een meijssen. 51-0

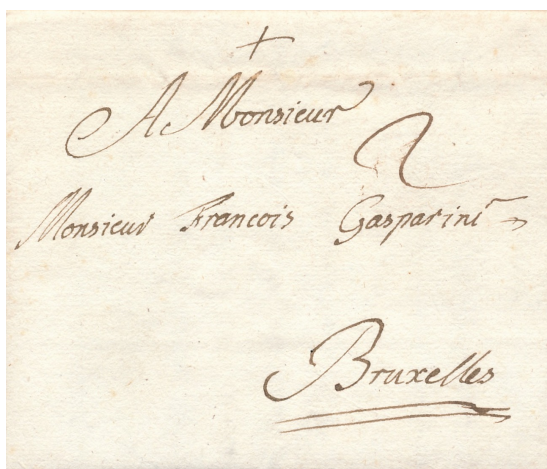
Jean Barrier dit Fonpré chef de troupe, dirigeerde de Muntschouwburg in 1705-1706. Hij werd op 5-12-1706 begraven in de Sint-Goedelekerk - *een sinck met 16 priesters*.

Wijk 30

128. Tegen over *Het Cappelleken van Salazar*. d'Heer **Martinus Frambach**, coopman van wijnen, wevenaer. Eenen knecht, een meijssen, eene weese student die hij is houdende, genaempt Jan Baptista Willems, oudt 17 jaeren. 33-10

Deze Mechelse wijnhandelaar²² (†1714) kwam vermoedelijk uit Duitsland en verhandelde Duitse wijnen. Hij was gehuwd met Margarita van Kerckhoven, en meerdere kinderen van hem werden gedoopt in de Kapellekerk. Hij verwierf de heerlijkheid Marselaer in 1694. In 1702 schonk hij deze heerlijkheid aan zijn dochter, als huwelijksgeschenk.

133. Den heere **Gasparin**, coopman, getrouwt, een meijssen. t'Hof. 26-0

218. Het huijs aldernaest. Den heere rekenmeester van Beughem, wevenaer, hebbende eenen sone en(de) dochter meerderjaerich. Item eenen carotsier, item twee knechten, item twee meijssens. *Raedt*.

Inwoonder: Den heere **Hannoseth**, militair, getrouwt, hebbende vier minderjaerighe kinderen. Item eenen knecht, item een meijssen. *Militair*.

Alexander Peeter Hyacinth d'Hannoset²³ (° 1658 †1740 Sint-Ulriks-Kapelle) was gehuwd met Claire Philippa Angelina van Beughem (° 1655 †1722). Ze woonden

²² J. Verheyden, *Het Hof van Marselaer te Malderen in de 17de eeuw*, Londerzeel, 2003.

²³ E. Van Droogenbroeck, 'De rouwborden in de kerk van Sint-Martens-Bodegem', *Vlaamse Stam*, 2019, p. 185.

blijkbaar in bij haar ouders Mathias van Beughem en Constance Maria Rubens, een kleindochter van Peeter Paul Rubens.

Zij broer is vermeld in de telling van 1702 in Sint-Ulriks-Kapelle: 3. *Item Jo(ncke)r Franciscus Christophorus d'Hannoseth²⁴ met jo(uffrouw)e sijne sustere, woonachtich op het casteel binnen S(in)t Ulixir Cappellen, verclaeren het hooftgelt te betaelen binnen de prochie van Villers, dus memorie Den selven heeft een meijssen. Item heeft twee koijsbeesten.* 2-12

Wijk 34

360. .. {den heere **Overdaet**} .. Rekenkamer, sijn huijsvrouwe, .. kinderen, eenen knecht. 45-10

Het betreft **Ludovicus Franciscus Overdats** (Overdaet) (° 1645 †1717) die griffier en auditeur was in de Rekenkamer²⁵. Hij was de zoon van Louijs Overdatz, licentiaat in de medicijnen²⁶ en hofarts bij de gouverneur-generaal Castel Rodrigo. Hij behaalde zijn diploma in de rechten aan de universiteit van Dole. Hij huwde in 1680 Anna Francoise Goethals.²⁷

Wijk 35

5. T'sevenste huijs. De weduwe **Meghen**, schepene, een meijssen.

Mogelijk is dit **Françoise Cathérine Christijn** die in 1707 bij de inventaris van haar goederen vermeld²⁸ wordt als weduwe van Ambrosius van Meghem, heer van Rodenborgh, schepen²⁹ van de stad Brussel.

78. Dh(ee)r **Hullegaerde**, auditeur vande Rekenkamer. 10-0

Het betreft **Charles Franciscus Hullegaerde**, zoon van Franciscus en Clara Catharina Goethals.

In 1698 vervoegde hij zijn oom Lowies Overdats als griffier en auditeur in de Rekenkamer.³⁰

²⁴ Franciscus Christophorus Hyacinthus (de) Hannoset (° Brussel Kapellekerk 1663 †Sint-Ulriks-Kapelle 1705) was raadsheer in de Rekenkamer. Hij huwde Anna Theresia van den Bempde (die in 1702 nog leefde). Zie: Annuaire de la Noblesse belge, 1867, p. 119; J. Anne de Molina, 'Histoire d'un beau manoir brabançon, le château de Nieuwermolen à Capelle St. Ulric', in: *Recueil de l'Office Généalogique et Héraldique de Belgique*, deel 10 (1960).

²⁵ C. Bruneel, *Les grands commis du gouvernement des Pays-Bas Autrichiens*, Brussel, 2001, p. 469-470.

²⁶ H. Swinnen (red.), e.a., *De pest en haar slachtoffers in Brussel - 1668*, FV Leuven, 2020.

²⁷ A. Vandenbulcke, *Les chambres des comptes des Pays-Bas Espagnols. Histoire d'une institution et de son personnel au XVIIe siècle*, ULB, 1994-95.

²⁸ V. De Laet, *Brussel binnenskamers. Kunst en luxebezit in het spanningveld tussen hof en stad, 1600-1735*, Amsterdam, 2011, p. 258.

²⁹ Vanaf 1679 werd Ambroise-Fernand van Meghem meerdere jaren verkozen als schepen van de stad.

³⁰ Anne Vandenbulcke, *Les chambres des comptes des Pays-Bas Espagnols. Histoire d'une institution et de son personnel au XVIIe siècle*, ULB, 1994-95.

Wijk 36

81. P(eete)r Schavaij; p(roprietaris) Ernest Smoors.

Ernest Robertus Smoors³¹ was valkenier van het Hof en bewoonde in die functie enkele kamers in het kasteel van Tervuren. Zijn huis in Brussel kon hij aldus verhuren.

In de telling van 1702 in Tervuren is hij terug te vinden: # 112 *Sieur Ernestus Robrecht Smoors, meester valckenier van Sljne Majesteijts valckerije binnen deser vrijheijt. Met vijff knechten mette liverije van Sijne Majesteijt, drij rijpeerden ende midts men ignoreert hoe dit moeten worden gequotiseeret, soo wordt alhier vuytgetrocken bij memorie.*

Wijk 39

54. **Jan Zegeren**, ook genoemd Jan Segeron. Twee knechten van hem worden vermeld in Wijken 13 en 14.

Vermoedelijk *lakencoopman* en meester in het *Duchthuijs* van Brussel (1677) en gehuwd met Clara Gauwels. Hun dochter Gertrudis huwde met Nicolaes Birago, zoon van Philips Birago pestmeester van Brussel, en licentiaat in de medicijnen.

---

³¹ V. De Laet, *Brussel binnenskamers. Kunst en luxebezit in het spanningveld tussen hof en stad, 1600-1735*, Amsterdam, 2011 p. 258.